

Altmışlarda Ortaokul Yılları

— sahara · 22 Şubat 2024

Bir vadinin müsaade ettiği; yükseltelerin eteklerinde kurulan küçücük ilçemizde orta dereceli okul olarak tek bir ortaokulumuz vardı. İlçe ve ilçeye bağlı köylerinin öğrencilerinin eğitime atılmak için açılan kutlu kapıydı ortaokulumuz. Köy çocukları, en az iki, azami altı öğrenci ilçede bir oda kiralayarak barınma sorununu çözerdik. Öğrencilerin birisinin ninesi ya da annesi öğrencilerin yemek ve temizliğini yapardı. Cumartesi öğle paydosunda genelde öğrenciler köylerine gider. Bir geceyi ailesiyle geçirip Pazar günü öğleden sonra ilçeye yürüyerek dönerdi.

Çok sıkı disiplin altındaydık. Örneğin güneş battıktan sonra öğrencilerin sokağa çıkması kesinlikle yasaktı. Okul kurallarından istemeyerek azıcık da olsa sapmak hiç hoş karşılanmaz; suç işlendiğinde ise çeşitli cezalar uygulanırdı. Şapkasız sokaklarda dolaşmak kesinlikte yasaktı. Bayrak törenlerine şapkasız katılmak olanaklı değildi. Okulda sadece A şubelerinde okuyan az sayıdaki kız arkadaşlarımızla üst üste iki söz söyleyemezdik. Kız öğrenciler ilçede görevli memurların ya da bazı köy öğretmenlerinin kızlarıydı. Bu kızların kıyafetleri çok şıktı. Çoğunluk köy çocukları lastik ayakkabı giyerdik. Yamalı elbiseler, lastik ayakkabılarla kız arkadaşlara yaklaşacak özgüven elde edilmezdi elbet. Ayrıca köylerde yaşanan yoksulluğun kişiliğimize yapışan utangaçlığı vardı üzerimizde.

Öğretmenlerimiz saygınlıkları, bilgi düzeyleri her türlü övgünün üstündeydi. İlginçtir; okul idarecileri geceleri öğrencilerin ders çalışıp çalışmadıklarını gözlemek adına odalarını ziyaret ederlerdi. İlçede tek eğlencemiz öğleden sonra ders yapılmayan çarşamba günleri sinemaya gitmekti.

Elli kuruş denkleştirdikçe sinemanın müdavi olurduk.

İlkokulu sınıf birincisi olarak bitirmiştım. Ortaokula kayıt yaptırırken babam, “ iftihara geçmeni beklerim” diyerek hedef belirlemiştı benim için. Öğrencilik yıllarımda bir şubede sadece notları en yüksek iki öğrenci iftihara geçerdı. Babamı üzmedim. Orta bir ve ikide sene ortası ve sene sonunda olmak üzere iftihara geçtim. İftihara geçince okul müdürü, velimize yarım A 4 kâğıdına daktilo ile yazılmış öğrencinin başarısını öven bir yazı gönderirdi zarfsız. Niçin zarfsız? Okulun olanakları çok kısıtlıydı.

İlkokul yıllarından itibaren kitap kurduyduym dersem abartı değil. İftihara geçmek için daha çok ders çalışmaya zaman ayırmalıyduym. Ders dışı kitaplardan uzak durduym. Yine de sınıf kitaplığından yararlanıp bazı kitapları örneğin daha birinci sınıfta Ömer Seyfettin’in Bomba ve Yüksek Ökçeler adlı öykülerini okuduğumu anıyordum. Orta ikinin sene sonuna doğru Murat Sert’ten efe romanları, Abdullah Ziya Kozanoğlu’ndan tarihi romanlar okudum.

Orta üçe başladığımda romanların büyüdü dünyasına yüz metre koşucusu hızıyla daldım. Sınıf kitaplığında yirmiye yakın roman vardı. Fakir Baykurt’un Yılanların Öcü ’nü (!), Orhan Kemal’in El Kızı’nı sınıf kitaplığından okudum. Reşat Nuri Güntekin’in romanları da vardı kitaplığımızda. İnce Memed’ den aldığım tat hala ruhumda. Birçoğu Yeşilçam melodramlarına konu olan Kerime Nadir, Esat Mahmut, Oğuz Özdeş romanlarının çoğusunu bir gece de okuyup yenisine başladığım oluyordu.

İlçemizin doğu yamacı çam ve iğne yapraklı ağaçlarla kaplıdır. Sonbaharda havaların açık olduğu günlerde okul paydosundan sonra romanımı alır, ormanın derinliklerine açılırdım. Sararıp yerlere dökülmüş yapraklardan bir minder oluşturup romanın bir kahramanıyla özdeşleşip olayları bire bir yaşırdım. Şubat başında başlayan birinci sömestriye kadar tam otuz beş roman okumuştum. Çalıkuşu da okuduğum romanlar arasındaydı.

Orta üçe başlarken iftihara geçmeyi hedeflememiştım. İftihara geçenler karne verilmeden önce cumartesi öğleyn her sınıfı şube şube okul müdürü tarafından adları okunurdu. Adı okunan öğrenci sıraya geçmiş olan arkadaşlarının önünden gururla yürüyerek müdürün yanına geçerdı. Dört kez iftihara geçerek gururla yürümenin doyumuna ulaşmıştıym. Bir de köyde iftihara geçenler takdir görürdü. Köyümüzde benden başka arkadaşlar da vardı aynı başarıyı gösteren.

Hedef kesin değilse varılmak istenen noktaya erişilmez elbette. Orta üçe başlarken iftihara geçmeyi amaçlamamıştıym. Hiç olmazsa karneme kırık not getirmemenin telaşı sardı beni yarıyıl tahlili yaklaşırken. Hala ansırım Fizik dersinden kırık not getirme durumu vardı. Öğretmenimle görüşerek bir sözlü sınav istedim. Öğretmenim not defterine baktı olumlu cevap verdi.

Bu anı öyküyü okuyanların şaşıracaklarına kaniyim kesinlikle. Doğu Karadeniz Bölgesinde garip bir

uygulama var; çok az sayıda da olsa erkek çocukları küçük yaşta evlendirme... Bu uygulamanın en açık nedeni üretim için fiziksel güce dayalı ailenin çalışanlarının sayısının azalmaması. Altı çocuklu ailenin dördüncü çocuğuydum. Benden büyük ablalarım evlenip kendi yuvalarını kurmuştu. Evde kalan büyük erkek çocuk bendim. Babamın bir sürü koyunu vardı. Yaylacılık yapılan bölgemizde annem yaylada hayvanların sağımı benzeri işler için köyde kalamazdı. Köyde, çapa, biçim işleri için çalışacak insana gereksinim vardı. Altıncı çocuk kız kardeşim daha ilkokul çocuğuydu. Babam düzenin bozulmasına hiç taraftar değildi.

Tüm bu nedenlerle ortaokul üçüncü sınıfta daha birinci sönestrinin ortalarında nişanlandım ailenin isteğiyle. Daha çocuk yaşta özgürlüğüm yok edildi! Romanlara büyük ilgimin artmasına istemsizce yaşadığım bu durumun etkisinin olduğu da yadsınamaz.

Derken Şubat geldi, karneler verildi, İftihara geçemedim. Kırık notum yoktu. Ailede alacağım tepkiyi tahmin ediyordum. Köyümden yirmiye yakın arkadaş vardı karne alan. Karnelerinde kırık not olmayan yoktu. Çoğunun ikişer, üçer kırık notu vardı. Hep birlikte köye giderken onlar güle oynaya, şakalaşırken yol boyu ben ise üzgündüm.

Eve vardım. İlk soru İftiharla ilgiliydi! İftihara geçemediğimi fakat kırık notumun olmadığını söyledim. Anne-baba şöyle tepki verdi: "Köyde diyecekler ki, çocuğu nişanladılar onun için İftihara geçemedi..." Elbette ben soramazdım, madem nişanlanmak başarımı düşürüyorsa niçin düzeninizin bozulmamasını tercih edip benim geleceğimi etkilediniz!? Büyüklere karşı söz söyleme hakkı kesinlikle yoktu bölgemizde hele de ailemizde.

Romanlardan nefret ettim. Aile içinde küçük düşmeme sebep olmuşlardı. İkinci sönestri için sadece ders çalışıp İftihara geçmeyi amaç edindim. Ve hiç roman okumadım. Yılsonunda ortaokul son sınıflar için mayıs sonunda okullar tatile girer haziran ayı boyunca her dersten yazılı sınav yapılırdı. Bu sınavda geçer not almak zorunluydu okuldan mezun olmak için. Sınavlar benim için su içmek gibi geldi. Notlarım yüksekti. Fakat bu notlar İftihara geçmeme yetmedi. İyi bir derece ile ortaokulu bitirdim. Anne ve babamın yüzlerini

Orta dereceli bir okulu bitirmenin mutluluğu ve özgüveniyle arkadaşlar yaz tatiline dönerken ilk gençlik duygularının coşkusu gözlerinden okunuyordu. Özgürdüler. Aynı duyguları ben buruk yaşıyordum. Önümde sınavlarına katıldığım yatılı okulların heyecanına evlenme gibi büyük bir yola girmenin kaygısı da eklenmişti.